

Colecția: **ISTORII SECRETE**  
Coperta: Stelian BIGAN

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României  
**BOERESCU, DAN-SILVIU**

**Capitalele românilor și ale ținuturilor românești : docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă / prezentate de Dan-Silviu Boerescu.** - București : Integral, 2019

Conține bibliografie

ISBN 978-606-992-236-1

94

© INTEGRAL, 2018

Editor: Costel POSTOLACHE  
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-236-1

---

---

# Capitalele românilor și ale ținuturilor românești

---

---

Docu-drame și mituri istorice  
însoțite de consemnări din presă  
prezentate de Dan-Silviu Boerescu



**INTEGRAL**

## Capitala și ale ținuturilor românești

ȘTIINȚA ȘI ISTORIA

Capitala românilor și ale ținuturilor românești

De la Săbău Boerescu - București

Doar de la Săbău Boerescu - București

Însoțite de consecvență și profesionalism

prezentate de Dan-Silviu Boerescu

94

© INTEGRAL, 2014

Editor: Cosmin POSTOLACHE

Tehnoredactor: Stelian NIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, este interzisă

Fără acordul scris al editurii, este strict interzisă

reproducerea sau difuzarea în orice formă și pe orice

medii de comunicație, inclusiv prin intermediul

rețelelor de calculatoare și a sistemelor de

informații și comunicații, inclusiv prin intermediul

rețelelor de calculatoare și a sistemelor de

informații și comunicații, inclusiv prin intermediul

Judecarea, orice fel de acțiune de

caz de violență și

la fel sau cum toate capitolele

devine „capitala de rezervă” a

în timpul Primului Război Mondial

## Sumar

**Înainte de români – dacii și romanii:  
Sarmizegetusa Regia și Sarmizegetusa Ulpia Traiana / 7**

**Câmpulung Muscel – de la cetatea lui Negru-Vodă  
la bulevardul „Pardon” și Grădina „Merci” / 21**

**Curtea de Argeș, epopeea unei unguroaice aprige din vechime,  
Doamna Clara și Necropola Regală modernă / 31**

**Târgoviște – orașul fascinat și, totodată,  
îngrozit de Vlad Țepeș / 41**

**București, de la micuța Cetate a Dâmboviței  
la Capitala Regatului României,  
confruntată cu flagelul damelor cu „condițuță” / 53**

**Baia, avanpostul catolicismului în Moldova și orașul  
celor patru iarmaroace ale lui Alexandru Lăpușeanu / 73**

**Peregrinările domnitorilor moldoveni pe la reședințele lor  
din Siret, Rădăuți, Vaslui, Piatra Neamț, Roman, Hârlău / 79**

**Suceava, adică fuga unui domnitor de influența  
castratoare a mamei sale / 91**

Respect pentru o **lași sau cum fosta capitală a Moldovei  
devine „capitală de rezervă” a Regatului României  
în timpul Primului Război Mondial / 99**

**Cernăuți, al treilea oraș al României interbelice și...  
cel mai frumos! / 107**

**Chișinău – de la o mică obște monahicească  
la reședință de gubernie deznaționalizată / 109**

**Timișoara, reședința Banatului și...  
fosta capitală a Ungariei (!) / 111**

**Clujul, deloc un oraș „închis”! / 115**

**Alba Iulia – jalonul istoric al reîntregirii succesive  
a României / 119**

**Lămuriri bibliografice / 121**

## **Înainte românilor – dacii și romanii: Sarmizegetusa Regia și Sarmizegetusa Ulpia Traiana**

Capitala dacilor a fost un centru defensiv fortificat, apărat de alte cinci cetăți din apropiere – Costești-Blidaru, Costești-Cetățuia, Pietra Roșie, Căpâlna și Bănița. Cetatea a fost desăvârșită în forma sa finală în jurul anilor '50 d. Hr. și a reprezentat cea mai mare locuire compactă a dacilor pentru că și în afara cetății propriu-zise, pe toate terasele alăturate, au fost găsite numeroase urme de locuințe dacice. Denumirea Sarmizegetusa poate însemna, după unii autori, „cetatea înaltă”, ea fiind construită strategic pe o culme împădurită sau „a lui Zalmoxis”, zeitatea supremă a geto-dacilor, care-și avea ultimul mare templu aici, alături de cele ale altor divinități – Gebeleisis și Bendis. Tot aici se afla și un altar solar, un loc de sacrificiu al animalelor mari construit din piatră masivă și prevăzut cu o pâlnie de scurgere a sângelui către canalizarea cetății. Este știut faptul că, după al doilea război

cu Decebal (105-106 d. Hr.), romanii au distrus cetatea, construind mai jos, pe șes, o altă cetate, municipiul denumit Ulpia Traiana Sarmisegetusa (după numele Împăratului roman învingător), pentru ridicarea căreia au folosit o parte din piatra și elementele structurale ale construcțiilor de aici.

Dintre cetățile de apărare ale capitalei dacice se remarcă în primul rând Cetatea Blidaru, de la Costești, cea ai cărei luptători au protejat pâna la ultima suflare frumoasa cetate Sarmisegetusa, unde Decebal și războinicii lui s-au retras după bătălia de la Tapae pierdută în fața romanilor. A fost cea mai puternică fortificație a dacilor pentru apărarea capitalei regatului și ultima redută de pe acest traseu care s-a împotrivit armatei cuceritoare. Întărită cu tipicele ziduri „murus dacicus” (făcute din blocuri masive de piatră legate între ele cu bârne de lemn și umplute cu pământ), cetatea avea mai multe turnuri de apărare și era dotată și cu o serie de donjoane în care erau amenajate catapulte. Accesul în cetate se făcea doar prin unul dintre turnurile de apărare, iar inamicul era forțat să treacă printr-un culoar strâmt de lângă zid, unde era expus altor lovituri.

Complexul de fortărețe dacice din Munții Orăștiei, situat în Grădiștea Muncelului, a suscitat mai multe controverse privind etimologia sa. Practic, nu se cunoaște pronunțarea exactă din limba dacică și nici în mod cert sensul cuvântului. Atât Constantin Daicoviciu în lucrarea *Ulpia Traiana*, cât și Liviu Mărghită în *Civilizația geto-dacilor* prezintă teoria profesorului Ioan I. Russu (în *Limba traco-dacilor*) care spune că numele este compus din două elemente de bază: „zermi” (stâncă, înălțime) și „zeget” (palisadă, cetate), având așadar înțelesul de „Cetatea de pe stâncă”, „Cetatea înaltă”, „Cetate

de palisade (construită) pe înălțime (sau stâncă)”. Deoarece Sarmisegetusa inițial nu era o fortificație militară, ci o așezare religioasă și civilă, etimologia trebuie luată în considerare cu anumite rezerve. Se poate ca numele să fi arătat chiar sacralitatea acelu loc, sau faptul că era o cetate regească, la origine. O altă teorie spune că numele ar însemna: „așezarea sarmaților și a geților” de la termenii: „sarmis et getusa” din latină. Vasile Pârvan a respins această ipoteză, arătând că sarmații au început să pătrundă în teritoriul getic abia după epoca lui Traian și că numele capitalei era mult mai vechi. Pârvan a propus lectura „Sarmiz-egetusa” în sensul „Egetusa a lui Sarmos” sau „Zarmos”, arătând că Zarmos/Zermos a fost un nume tracic cunoscut și citat de cercetătorul austriac Wilhelm Tomaschek, în lucrarea standard *Vecheii traci*, un studiu etnologic. Opinia lui Pârvan a fost împărtășită și de savantul bulgar tracolog Dimităr Decev, care a adus în discuție, comparativ, numele de persoane din Lycia – Zermounsis, Ro-zarmas, Ia-zarmas, Troko-zarmas și varianta tracă bazată pe Zermos, Xermo-sigestos sau Zermo-sigestos. Tomaschek propusese în acea lucrare din secolul al XIX-lea „Zermiz-egetousa”, prima parte comparând-o cu *harṃyá* din sanscrită „vatră, cămin, familie”, sensul final presupus fiind „casa națiunii (getice)”.

Cetatea de pe Dealul Grădiștei este cea mai mare dintre fortificațiile dacice. Aflată pe vârful unei stânci, la 1.200 de metri înălțime, fortăreața a fost centrul strategic al sistemului defensiv dac din Munții Orăștiei, și cuprindea șase citadele. Fortăreața, un patruleter alcătuit din blocuri masive de piatră, a fost construită pe cinci terase, pe o suprafață de aproximativ 30.000 m<sup>2</sup>. Sarmisegetusa conținea de asemenea o

zonă sacră. Printre cele mai importante și mari sanctuare circulare dacice se află și Calendarul Circular. Zidul cetății avea 3 metri grosime și o înălțime de aproximativ 4-5 metri în momentul finalizării construcției lui. Deoarece zidul care îngrădește o suprafață de circa 3 hectare este construit în așa fel încât respectă marginile înălțimii, cetatea are o configurație mai neobișnuită, de hexagon cu laturile inegale. În apropiere, spre vest, se află, pe o suprafață de 3 km, o întinsă așezare civilă, în care se observă foarte multe locuințe, ateliere, magazii, hambare, rezervoare de apă. La 100 de metri spre est, în dreptul porții cetății, din același punct cardinal, se află sanctuarele, care au forme și mărimi variate. Sanctuarele erau situate pe o terasă, care fusese legată de poarta amintită anterior printr-un drum pavat. Nu se știe dacă erau șapte sau opt sanctuare patrulate, deoarece ele au fost distruse de romani în timpul ostilităților și nu se poate aprecia dacă era un singur sanctuar mare sau două mai mici construite foarte aproape. Sanctuarele circulare sunt doar două. Se remarcă și pavajul de andezit sub forma unui soare cu razele compuse din segmente de cerc. Obiectele de dimensiuni reduse, găsite la Grădiștea Muncelului, sunt de forme și dimensiuni diferite. Ies în evidență un vas cu o inscripție cu litere ale alfabetului latin, „DECEBALVS PER SCORILO”, niște blocuri de calcar cu litere grecești și monedele din aur cu înscrisul „KOSON”. Civiii locuiau pe lângă fortăreață, pe terasele construite în josul muntelui. Nobilimea dacică avea apă în rezidențele lor, adusă prin țevi ceramice. Inventarul arheologic găsit la sit dovedește că societatea dacică avea un standard înalt de viață.

Capitala Daciei a atins apogeul sub Decebal, regele dac înfrânt de Imperiul Roman în timpul domniei Împăratului Traian. După înfrângerea dacilor, cuceritorii au stabilit o garnizoană militară acolo și au început să dărâme cetatea. Noua capitală romană, Colonia Ulpia Traiana Augusta Dacica Sarmizegetusa a fost construită la o distanță de 40 km de Sarmizegetusa Regia. Împăratul Hadrian, voia ca noua capitală construită de Traian să fie percepută ca o continuatoare a celei dacice, de aceea i-a și adăugat numele de Sarmizegetusa.

Asemenea orașului interzis Machu Picchu, așezarea cunoscută sub numele de Sarmizegetusa este încă învăluită în legendă. Cea mai recentă ipoteză este că acest loc constituie doar o mică parte dintr-un oraș uriaș, de aproape 200 de kilometri pătrați. Povestea începe în 1993, când în România era demarată o amplă campanie de punere în valoare a cetăților dacice de la Grădiștea și de verificare a informațiilor vehiculate de istorici, potrivit cărora aici ar fi existat o metropolă comparabilă cu marile orașe ale lumii antice. Aceste cercetări, lansate de Ministerul Lucrărilor Publice, Ministerul Culturii și Ministerul Cercetării, aveau drept scop delimitarea fizică a complexului de fortificații prin alte metode decât săpăturile arheologice. Rezultatele, care nu au fost niciodată date publicității în mod oficial, sunt uluitoare. Astfel, fortificațiile nu reprezintă doar cetăți dispartate, așezate pe culmile munților, ci un ansamblu compact, o vastă așezare militaro-civilă, cu mai multe nuclee, întinsă pe o suprafață aproape cât Bucureștiul de astăzi.

Majoritatea vestigiilor sunt încă acoperite de pământ. Primele declarații ale persoanelor implicate în aceste studii au fost făcute de generalul de divizie Vasile Dragomir, într-o

serie de articole apărute în presa vremii. Acesta spunea că descoperirea a fost făcută de armată, care căuta în zonele montane locuri unde puteau fi amenajate unități militare. Așa au fost descoperite construcțiile scufundate în pământ, dar și incintele subterane care i-au uluit pe cercetători. Conform datelor din studiu, reședința regilor daci era situată pe masivul Șureanu, care coboară către est, nord și vest în Podișul Transilvaniei, între râurile Sebeș și Strei. „Fiecare înălțime a acestui munte a fost terasată de jos în sus. Fiecare terasă, care era locuită, era apărată de ziduri proprii. Pe culmi au fost construite una sau mai multe cetăți fortificate. S-a mers până acolo încât fiecare cvartal al unei aglomerații urbane mai mari era la rândul lui apărat de un zid propriu”, a scris Dragomir.

Faptul că așezarea dacică pe care o știm nu reprezintă decât o mică parte a metropolei vechi de peste 2.000 de ani este confirmat și de șeful sitului arheologic, profesorul dr. Ioan Piso. „Mai puțin de 5% din ceea ce reprezintă Sarmizegetusa Regia a fost decopertat. E nevoie de un proiect amplu pentru dezvăluirea a ceea ce există aici”, a spus Piso. Cea mai incitantă ipoteză este însă că metropola din Munții Orăștiei cuprinde și o rețea de incinte subterane. În zona numită Vârtoape, pe o suprafață de aproximativ patru kilometri pătrați, există 75 de gropi conice, de diferite dimensiuni, unele cu diametre de până la 70 de metri. Aparatele au detectat multe incinte paralelipipedice care comunică între ele precum camerele unei locuințe. Acestea ar fi spații naturale modificate de mâna omului. De la aceste incinte pleacă mai multe tuneluri către munții din apropiere, unele parțial prăbușite.

Ioșif Ferencz, cercetător științific la Muzeul Civilizației Daco-Romane, se arată sceptic în privința acestei ipoteze.

„Cu siguranță, la Sarmizegetusa Regia există fortificații terasate din vremea dacilor. Ele aveau rol de apărare și erau construite din lemn. Am fost și în acele incinte subterane despre care vorbea generalul Dragomir, dar ele nu sunt altceva decât peșteri care nu au nicio legătură cu tunelurile construite de mâna omului. Unele dintre ele sunt prăbușite, într-adevăr”, spune omul de știință. El adaugă că Sarmizegetusa este cea mai importantă pagină din istoria noastră, dar istoria nu înseamnă „teorii conspiraționiste”. Până la rezolvarea enigmei, adepții Mișcării de Integrare Spirituală în Absolut, fondată de controversatul Gregorian Bivolaru, consideră templul dacic din Munții Orăștiei un loc ideal pentru meditație. Yoghinii cred că aici se află o poartă de comunicare cu o lume paralelă. „În complexul de la Sarmizegetusa, cel mai încărcat loc din punctul de vedere al rezonanței cu tărâmul Shambala este chiar «Soarele de andezit» sau Discul Solar. În zonă se remarcă o încărcare vitală cu totul și cu totul excepțională, evidențiată și de dimensiunea mult peste medie a arborilor și a vegetației din jurul sanctuarului dacic”, se arată pe pagina oficială de internet a MISA.

Un lucru cert care se petrece în zona Sarmizegetusa este braconajul arheologic. Ecourile celebrului dosar al „brățărilor dacice” din Munții Orăștiei, recuperate în parte de statul român, nu s-au stins încă. Peste patru milioane de euro au plătit colecționari din SUA și din Europa de Vest pentru 15 brățări dacice din aur masiv, nu toate încă recuperate de statul român. Din anul 1990, Sarmizegetusa Regia a devenit unul din locurile preferate ale căutătorilor de comori. Cele mai importante descoperiri au fost făcute în urma unor acte de braconaj, iar piesele valoroase de patrimoniu au ajuns pe

Libris  
Respect

piața neagră a antichităților. Cele mai importante bijuterii din vremea dacilor aflate pe teritoriul României sunt brățările spiralice din aur masiv descoperite în Sarmizegetusa Regia. Tezaurul cântărește aproape 13 kilograme și a fost scos la iveală de braconieri în perioada anilor 1990-2000, alături de alte obiecte valoroase. Comorile au fost traficate pe piața neagră internațională, iar din 2007 autoritățile române au început treptat recuperarea lor. Potrivit anchetatorilor din dosarele comorilor dacice, există alte 11 brățări spiralice din aur, scoase ilegal din țară de contrabandiști, care sunt pe cale de a fi repatriate.

Potrivit istoricilor, Sarmizegetusa a devenit capitala politică a Daciei în vremea lui Deceneu, urmașul lui Burebista la conducerea poporului dac. „Deceneu este cel care mută capitala politică a Regatului Dac de la Costești-Cetățuie (unde a funcționat în timpul lui Burebista) la Sarmizegetusa Regia (Dealul Grădiștii), unde se afla și centrul religios. Astfel, din această perioadă funcțiile de rege și mare preot sunt reunite, iar indicii privind separarea celor două funcții până la finalul existenței Regatului Dac nu există”, relatează cercetătorul științific Cristina Bodo, în studiul publicat în *Monografia județului Hunedoara*. „Opera târzie a lui Iordanes ne ajută, așadar, să stabilim următoarea succesiune la tronul de la Sarmizegetusa: Deceneu, Comosicus, Coryllus, Dorpaneus, Decebal. Deceneu, primul rege al Daciei după asasinarea lui Burebista, nu e un personaj necunoscut și succesiunea lui la tron apare foarte firească dacă ne gândim că tocmai el fusese colaboratorul cel mai apropiat al defunctului rege”, scria istoricul Hadrian Daicoviciu. Alți istorici susțin că și Regele Koson ar fi domnit la Sarmizegetusa Regia, dovadă fiind

miile de monede din aur cu numele lui inscripționat pe ele, nu toate tezaurele identificate ajungând însă în muzee, ci fiind traficate peste tot în lumea colecționarilor.

Una dintre cele mai importante descoperiri înregistrate la Sarmizegetusa Regia a fost un vas înalt de un metru și cu un diametru asemănător, care i-a făcut pe istorici să susțină că dacii cunoșteau scrisul. Vasul, probabil unul de cult, potrivit cercetătorului Hadrian Daicoviciu, era ștanțat cu inscripția „Decebalvs Per Scorilo”, scrise cu litere latine. „Cu multă dreptate acad. Constantin Daicoviciu a interpretat inscripția de pe vasul de la Sarmizegetusa ca o inscripție în limba dacilor, traducând-o prin: *Decebal, fiul lui Scorilo*; într-adevăr, cuvântul *per* (înrudit cu latinescul *puer*) are în limba traco-dacilor înțelesul de *fiu*. Alfabetul grecesc e înlocuit cu cel latin; pe marele vas de cult descoperit la Sarmizegetusa inscripția DECEBALVS PER SCORILO e redactată în limba dacilor, dar cu litere latine. În latinește sau măcar cu litere latinești a fost redactat și mesajul de amenințare trimis lui Traian pe o ciupercă. Tot așa va fi scrisă și epistola lui Decebal către Domițian, semn că la cancelaria regească de la Sarmizegetusa limba puternicului Imperiu roman era cunoscută și folosită. Așadar, dacii cunoșteau scrierea. Firește, ea n-a devenit niciodată accesibilă tuturor dacilor. Exemplele de folosire a scrierii sunt rare”, constată Hadrian Daicoviciu.

Cei mai mulți dintre istoricii care au cercetat Sarmizegetusa au stabilit că așezarea a fost cucerită și distrusă de romani în anul 106. După înfrângerea dacilor, cetatea a fost devastată, iar templele ei au fost incendiate. „La fel ca în celelalte situații, și în cazul Sarmizegetusei gestul a avut motivații politice, economice, dar și religioase. Se pare că rezistența

armată a dacilor s-a fundamentat pe sentimentul religios, astfel că a fost distrus în totalitate centrul religios și politic al acestora”, afirma Cristina Bodo. Scenele asediului Sarmizegetusei sunt redată cu lux de amănunte pe Columna lui Traian, constată istoricul Hadrian Daicoviciu. „Soldații romani atacă cu îndârjire, conștienți că au în față ultimul mare obstacol care-i desparte de victorie: se văd folosite mașini de război și scări pentru urcarea pe ziduri. La rândul lor, dacii apără cu eroism cetatea, suferind pierderi grele. Lupta e însă inegală: romanilor le sosesc, desigur, întăriri, în timp ce apărătorii închiși în cetate suferă nu numai din pricina armelor vrăjmașe, ci mai ales de sete. Se pare că Traian tăiașe conductele ce aduceau apa în cetatea de refugiu a Sarmizegetusei: așa s-ar explica dramatica scenă în care apărătorii capitalei dacice, sleiți de puteri, își împart ultimele picături de apă. E preludiul capitulării cetății care, după cum atestă descoperirile arheologice, va fi sistematic și cu sălbăticie distrusă împreună cu așezarea civilă și cu monumentală incintă sacră”, scria Hadrian Daicoviciu. Regele Decebal se sinucide în timp ce era urmărit de un detașament de călăreți romani, tăindu-și gâtul cu o sabie încovoiată. După cucerire, pe locul capitalei Regatului Dac a staționat o unitate militară romană, pentru aproximativ 11 ani.

Dacă vechea capitală a Daciei preromane se situa în Munții Orăștiei la o altitudine de 1.200 m, Sarmizegetusa Romană era amplasată pe un teren aproape de șes, în bazinul Hațegului, la cota 531 m. Orașul se afla la aproximativ 8 km depărtare de trecătoarea care face legătura între Banat și Transilvania și care purta în antichitate numele de Tapae, astăzi „Porțile de Fier ale Transilvaniei”. Alegerea amplasamentului pentru

întemeierea orașului s-a făcut în baza avantajelor strategice și economice, cu Munții Retezat la sud și Munții Poiana Ruscă la nord, constituiau bariere naturale greu de străbătut pentru eventualii atacatori. Teritoriul metropolei se întindea de la Tibiscum la Micia, până la intrarea Jiului în defileu, un teritoriu propice în care capitala s-a putut dezvolta în liniște, fiind apărată de castrele Tibiscum, Voislova, Micia și Bumbești. Cetatea, un patruleter format din blocuri de piatră masive, a fost construită cu cinci terase, pe o suprafață de aproape 30.000 metri pătrați. Prin Ulpia Traiana trecea drumul imperial care venea de la Dunăre și făcea legătura cu extremul nord al provinciei, la Porolissum (Moigrad).

Deoarece romanii voiau să evite o nouă luptă foarte dificilă la Tapae în următoarea lor incursiune împotriva dacilor, au amplasat la sfârșitul campaniei din 101-102 d. Hr., la distanța de 8 km est de Porțile de Fier ale Transilvaniei, în Câmpia Hațegului, o garnizoană romană. Pe acest amplasament al taberei militare romane se va construi după obținerea victoriei din anul 106 d. Hr., un mare oraș, capitala unei noi provincii a Imperiului Roman. Ulpia Traiana a fost întemeiată de guvernatorul Daciei Romane Decimus Terentius Scaurianus și avea o formă obișnuită în acea vreme la romani: un patruleter cu laturile rotunjite, cu o suprafață de 32,4 ha, lungimea 600 m, lățimea 540 m și înălțimea zidului de 4-5 m. Zidul era construit din blocuri de piatră cioplite, îmbinate cu mortar, și era prevăzut în partea superioară cu creneluri, având pe fiecare latură câte o poartă. Porțile de pe laturile paralele erau legate între ele prin două străzi principale, care străbăteau cetatea dintr-o parte în alta. Forul era în centrul orașului cuprins între zidurile de apărare și se afla